

dalje jemali deželni zborom njihove pravice, je Galicija postala popolno samostojna, ki je dandanašnjim častilcem Schmerlingovim strašen trn v peti.

Ni mar vse to najjasniši dokaz, da se Avstrija ne dá vladati po tistem kalupu, ki bi bil Lord-oberrichterju Schmerlingu prav?!

Recimo, da je Schmerling v svoji visoki sodnijski službi in starosti spoštovanja vreden — recimo celó, da kot oče svoje ustave ima tudi pravico ustavljati se vsem federalističnim težnjam, al pri vsem tem je jasno kot beli dan to, da njegovo zadnje ravnanje in agitiranje v gosposki zbornici zoper vlado nima nikakoršnega temelja.

Nepotrebno je pa Schmerlingovo rovanje v gosposki zbornici še zato, ker daje političnim ustavaškim petelinom zbornice poslancev povod za neumno napadanje vlade.

Da toraj Schmerling s svojo agitacijo v gosposki zbornici zoper sedanje pravno ministerstvo habsburški monarhiji nič ni koristil, to se bo pokazalo v zbornici poslancev, kjer bodo — namesti da bi se zbornica mirno pesveovala in bavila s krvavo potrebnimi deli — čas trčili s praznimi političnimi borbami, in tako namesti kruha dali narodom zopet le kamenja. Vlada in konservativna stranka se skrbno oglibjete temu, da bi politični bojs trte zvile — to je bilo le Schmerlingu prihranjeno! Večina narodov avstrijskih starcu ne bo za to hvale pela!

Mnogovrstne novice.

* *Prvi turško-nemški slovar.* Gospá Kamila Ružička Ostojić iz Zagreba, katera je tri leta redno pobajala javne tečaje na iztočni akademiji dunajski, je sestavila in izdala turško-nemški slovar, ter ga je poklonila našemu svetlemu cesarju. Za to je od njega veličanstva prejela zlato kolajno za umetelnost in znanost. Doslé Nemci niso imeli nobenega turško-nemškega slovarja — le-tá je dobro došel našim slaboumnim turkofilom.

* *Zmrznila je kmetica z 20 prešiči vred ponoči med 9. in 10. dnevom preteklega meseca septembra v kantonu Tessinskem v Švajci.* Gnala je namreč to čedico prešičev v Blegno dolino, med tem pa je nagloma snega na debelo padlo in hud mraz nastopil.

* *100 dni brez hrane* je živel prešič, katerega so našli v potopljenem Segedinu na Ogerskem zaprtega v svinjaku. Poprej dobro pitane živinčeta zdaj ni bilo nič ko kost in koža. Kako se je živel, nihče ne vé; brž ko ne od svoje lastne masti. Ker je najdenec zopet žrl, so upali, da ostane pri življenji v redek dokaz, kako dolgo more žival živeti brez hrane; vode za pijačo pa je menda dosti imel.

Naši dopisi.

V Gorici 20. okt. — Ko bi jez hotel politikovati, rekel bi lahko, kako se mi Goričani ponašamo s tem, da je naša deželica dala državnemu zboru dunajskemu predsednika. Bog daj, da bi ladijo dobro krmil, če nastane kak vihar, če se bosta prepirala jug in burja. — Jug in burja — to sta čudna patrona; izkazala sta se ravnokar pri nas. V sredo in četrtek smo imeli nenavaden vremenski prevrat: dež, plohe, bliskanje in grmenje; potem strašno burjo, še hujšo, ko lani vernih duš dan. Metala je kôrce sê streh; hiše so se tresle, kakor da bi bil potres; vmes je šel dež in vse skup je osolil in zabelil mraz. V petek zjutraj pa so bile vse gore krog Gorice

sê snegom pobeljene. Dobro je, da je sneg že izginil in da se je od včeraj sem že utopilo. Za salato in zelje (vêrzote) je prišel dež v nekaterih krajih prepozno; suša ju je bila že preveč prevzela. No, ubogi ljudje po Krasu in drugod imajo vsaj vode, katere so že več ko mesec dni za se in za živino živo pogrešali. Zdaj bodo pa vendar zmeraj še pogrešali živeža in vina. V Brdih niso skor čisto nobene reči pridelali in vina ni četrtnina v deželi — kakor sem poprej enkrat sporočil, — ampak komaj desetino navadne vendime. Rebulo oddajajo v Brdih po 18—20 gold. kvinč (60 starih bokalov). Zašel sem prav v êkonomična vprašanja, kakor namerava ž njimi pečati se naš državni zbor. Sem spada tudi dnevni red prihodnje občne seje naše kmetijske družbe, ki bode 23. dne t. m. Imela je biti pretekli četrtek, ali razpihnil jo je vihar. — Ker se je grof Coronini za trdno odpovedal predsedništvu, mora voliti občni zbor novega predsednika. — Ta teden so pri nas preskušnje za doseg učiteljske sposobnosti.

Iz Vipavskega 14. okt. — „Res blažena si Vipava, tako imenovana rajkranjski!“ — Tako občuduje vipavsko dolino tujec, ki jo spomladi vidi, a ne pozna nadlog, s katerimi se mora naš Vipavec boriti. Naj pogleda zdaj v naš „kranjski raj“, pa bode vse drugače sodil. Letošnja letina, o kateri ni nihče v „Novicah“ kaj več omenil, se je jako slabo obnesla. Ubogi kmetič trudil se je celo božje leto, a zdaj še toliko ni pridelal, da bi sebe in svojo družino preživel; kje pa so davki, zopet bo začel boben peti. — Sadja ni bilo skoro nič memo drugih let, zato je ni bilo mogoče, ga kaj prodati. — Turšice za vsakdanjo polento je jako malo; repa, pesa in korenje tudi slabo kažejo, vina pa je bilo med vsemi pridelki najmanj. In vino je vendar glavni pridelek, po katerem kmet do solda pride, da plača svoje davščine. Kdor ga je navadno pridelal po 20 kvinčev (kvinč 60 starih bokalov), ga ima letos samo enega ali pa še tega ne. — Vse upanje je toraj šlo po vodi in trda se bo našemu kmetu godila čez zimo, kajti veliko jih je v hiši, katerim je treba napraviti zimske obleke in obuvala, pa s čim, če nimaš nič! O trgatvi ni bilo nobenega veselja, kakor druga leta; vsakdo je hitro pobral svojo mrvico grozdja. — Šole se pri nas ta teden začenjajo, ravno ob tem času, ko je treba otrokom živino pasti. Ali bi ne bilo boljše, ko bi se o vseh Svetih začele? Lukov.

Iz Ajdovice na Dolenjskem 17. okt. (*Sneg. — Letina.*) Sv. Terezije dan bil je še prijazen, le proti pol dne pričel je južen veter razsajati in ko je proti večeru ponehal, nadejati se je bilo težko pričakovanega dežja, katerega je to jesen še malo bilo. Ljudje so morali vodo dopeljevati zopet od daljne Krke po silno slabih občinskih kolovozih. Ves drugačen bil je včerajšen dan — četrtek. Že ob svitu kazal je do kolena globok sneg, ki je meter visok do večera zapadel. Včini je sadnemu drevju strahovito škodo. Najlepše veje ležale so danes pod drevjem odlomljene. Enako veliko škodo storil je po gojzdi in vinogradih, kjer je z nadopolnimi mladikami vse postlano in celó stare trte vidijo se večinoma polomljene. To je škoda, ki se danes še preračunati ne dá, nego nas gotovo na leto bolela bo; kajti če hribovci nimajo sadja, vina ali vsaj kakovo živinče prodati, je pač slabo za denar, ki se ga za potrebno obleko, mnogokrat za živež in vsako leto toliko za davkarijo potrebuje. — Letine bilo se je letos vsled sploh ugodnega vremena sicer obilniše nadejati, al kar so na Ruskem kobilice, to so bile tu po lanskem žiru zaplodene miši, ki so pšenice, rži, ječmena in ovsa na nekaterih njivah blizo polovico sklestile. Tudi družemu žitu

so veliko škodovali. Bilo je te tolikanj škodljive živali toliko, da jih je en sam kmet na svoji njivi nad 200 končal. Krompirju sicer niso toliko škodovali, kakor gnjiloba, vendar mu tudi niso prizanašale. Koruze je letos tu sploh malo in še ta ni dozorela; kajti pomladansko močvirno vreme jo je preveč zakasnilo. Bolje sta se obnesla proso in ajda, ki sta srečno odšla mrazu. Vse drugače so kmetje letos veseli letošnjega mošta. Dasiravno se vinska trta ni obilno obnesla, a boljšega mošta ko lani je dala. Grozdje ni bilo nič gnjilo, dobro dozorelo in vsled tega se je trgatav še le teden po sv. Mihelu pričela in večidel tudi dokončala. Nekateri so pustili po navadi črnino še dalje zoreti, so pa danes belino namesti črnine brali.

Iz mirnopoške županije 19. okt. (*Goveja kuga in skrb političnih uradov.*) Pri nas se je pred kakimi dvanajst dnevi v 2 hlevih prikazala goveja kuga, zanešena po hrvatskih bušah. Gospodarja sta bolezen o pravem času naznanila c. kr. gospóski, ki je, kakor postava vелеva, bolno in zdravo živino preiskala in pobiti dala. To potrdimo, al ne moremo si kaj, da ne bi — o iskreni želji za naglo zadušenje grozne kužne pošasti — navedli marsikaj, kar se nam ne zdi tako, kakor bi moralo biti po propisih postave za obrambo kužnega širjenja. Sl. komisija je: 1. goveda poprej pobila, predno je bila jama za-nje skopana, in se je torej kužni smrad predolgo širil po Mirnipeči, ter so možje — konjederci ali kdo še — še le drugi dan zagreblji pobita goveda, tako, kakor tirja previdnost, da se drugam ne zanese kužni zrak. Tudi ne umemo, kako so najeti ljudje smeli konjedercem pomagati jamo kopati blizo mrtve kužne živine, ne da bi bil kdo mislil na okuženje. 2. Ni komisija nobene straže postavila pri hiši okuženi v Mirnipeči in so prebivalci one hiše lepo priložnost imeli z ljudmi občevati! 3. Ukazala je komisija ali gospóška, naj kmetje zgornjo prst odkopljejo in izvozijo iz županovega vrta, na katerem je ob sejmu stalo nekaj okuženih hrvatskih buš, ni se pa domislila, da se po koših, v katerih se je prst vozila, ako se ne sežgó, kuga utegne zatrositi v mnoge hleve. Ker se zapoveduje kadenje z žveplom, zakaj niso tudi onih mož in onih žensk kadili, ki so na vrtu prst kopali in vozili? 4. Ni ne okrajno glavarstvo niti županstvo naše skrbelo za to, da bi se bili danes teden, to je, v nedeljo, postavili čuvaji na pota, ki bi bili ljudi, v cerkev namenjene, domú vračali, če tudi je moralo biti gospóski znano, da je bila za to nedeljo božja služba, kakor po navadi, oznanjena, ko še kuge ni bilo v fari; tudi danes ne bili bi taki čuvaji postavljeni bili, če bi duhovščina ne bila opomnila župana in žendarma, da ona ne more ljudi odganjati od božje službe, in se bodo ljudje po stari navadi gotovo zbrali v cerkvi, ako politični urad ne postavi omenjenih čuvajev. Prašamo tudi: zakaj ni preskrbna komisija ali pa županija naša ljudem po fari precej naznanila, da jim ni pri božji službi zbirati se, ker bi s tem lahko kugo zanesli v svoje hleve? 5. Gospóška je dopustila, da so danes teden Hrvatje smeli skozi Novomesto in Mirnopoč gnati dve čedi prešičev, ki so morebiti dan poprej valjali se ali rili po blatu okuženih goved ali se za temi pasli. Ali ni prav lahko mogoče, da taki prešiči z živinskim blatom vred kugo zanesejo k nam? To se vsaj nam zdi veliko bolj mogoče, kakor pa po ljudeh, kateri imajo le s svojo še zdravo ali pa nobeno živino opraviti. — Koncem naj dodamo še to vprašanje: Sl. komisija je prepovedala za danes božjo službo; ali ima ona za tako prepoved pravico, ali ne spada taka prepoved v cerkveno oblast? Tudi je komisija (ali prav za prav gosp. komisar) obsodil gg. župnika in kaplana v visoko denarno kazen, ker sta danes teden obhajala božjo službo,

čeravno zoper to župnijski urad ni dobil nikakošne uradne prepovedi. *)

Iz Struge 1. okt. — 24. u. m. smo imeli volitev županstva, pri kateri so bili Jožef Pugel, posestnik v Tržiču, za župana, Jožef Gregorič iz Potiskavca za prvega, Janez Drnulić iz Pake pa za drugega svetovalca izvoljeni.

Iz Medvoda. — Pri volitvi 18. dne u. m. bil je za župana izvoljen Jurij Cvajner, posestnik v Preski, za svetovalce pa so bili izbrani: Lorenc Kavčič iz Medvoda, France Knific iz Svetja, Jakob Kos iz Sore in Martin Košenina iz Preske.

Iz Ljubljane. — „Če ne vé kdo v kaki družbi nič drugega govoriti, kramlja o vremenu“. Tako se glasi nek pregovor. „Novice“, obdarovane zmerom s preobilnim gradivom, niso sicer v takem za časnikarje bitkem položaji, vendar morajo danes novice iz Ljubljane začeti z vremenom, ki je nenadoma nastopilo med 15. in 16. dnevom t. m. Ponevihti, ki je le lastna vročemu poletju z bliskom in gromom, je razsajati začela burja, ki je prinesla zimskega snega na debelo, tako, da smo hipoma stali sredi zime, a to ne samo pri nas v Ljubljani, ampak po vsej deželi, po Primorskem, Štajarskem, Koroškem, al — kaj hočemo na drobno naštevati dežele, kamor je prihrula zgodnja zima, vsaj je, kakor nam meteorologi poročajo, blizo pol Evrope bilo ogrneno z belo odejo prav tako, kakor je bilo to 16. in 17. oktobra leta 1869., tedaj pred 10. leti. Da je kmetijstvu, in osobito vinorejcem, ki niso še trgatve dokončali, to nemilo vreme prizadelo veliko škodo, razume se samo po sebi. Zdaj je sneg po ravninah povsod izginil in včeraj dopoldne smo imeli tukaj zopet 10 stopinj po R. toplote, ki pa se je na večer zopet stisnila le na 2.

— (*Mestni odbor*) je imel 17. in 20. dne seji, v katerih se je obravnavalo mnogo gospodarskih in posebno cestnih zadev; sklenil je tudi napravo 4 rešivnih čolnov na Ljubljani in da dobijo perice o vseh svetih tako imenovane zidane ute na sejmišču za shrambo perila, za katero bode vsaka perica, naj ima kolikor koli perila, toliko plačevala mestni gospóski, kolikor je dozdaj plačevala v vežah, to je, po 5 kr. Ker se je število prebivalcev od onega časa, kar so perice začele skladati perilo po vežah, silno pomnožilo, in je v Ljubljani tudi od leta do leta več nalezljivih bolezni, zapoveduje skrb za javno zdravje to premeščenje, pri katerem perice ne bodo na nobeni škodi. — Ker je v 1. seji gosp. župan odboru naznanil, da se naš domači polk kmalu vrne iz Bosne domú in potuje skozi Ljubljano na Dunaj, kjer ostane, se je na njegovo vabilo v pondeljek sešel dotični odsek mestjanov v pogovor, kako naj bi se sprejeli hrabri naši sinovi vrnivši se iz „nove Avstrije“. Pride jih neki 1500 mož — če je župan dobro poduččen — prve dni prihodnjega meseca. Odsek je v prvem razgovoru le to principiëlno sklenil, da ima biti sprejem slovesen s primernim pogostenjem, v česar bodo gotovo radi pripomogli mestjani.

(*Ljubljanska mestna gospóška*) naznanja, da morajo vsled vladnega ukaza z nova cimentirane biti vse

*) Če se je res godilo vse tako, kakor je tu popisano, se pač niso strogo izvrševale zapovedi in prepovedi postave zoper govejo kugo, in župnijskemu uradu, od katerega se ne more zahtevati natančno znanje dotičnih postav, bi se bila morala naznaniti prepoved gori navedenega cerkvenega obhajila. Kakor pa vse prepovedi, ki se tičejo občenja ljudstva, sejmov, šolstva, javnih veselí itd., spadajo pri kugah v oblast c. kr. politične gospóške, tako jej gre tudi indirektna oblast prepovedi božje službe v kužnem kraju. Vred.

mere in vage, ki so bile cimentirane 1876. in 1877. l., in sicer one od prvega imenovanih let uže do konca prihodnjega decembra meseca, druge vsaj konec marca novega leta.

— (*Proračuni ljubljanskega mesta za 1880. leto*) ležé v ekspeditu mestnega magistrata, kjer si jih lahko ogleda, kdor hoče.

— Ker se goveja kuga zelo razširja po Štajarskem in Kranjskem (dolenjskem), je sl. ministerstvo notranjih oprav gosp. dr. Rölla, bivšega vodjo živinozdravniške šole dunajske, poslalo v Ljubljano, da se s ces. kr. deželno vlado posvetuje o enakem postopanju kranjske in štajarske dež. vlade proti tej kugi. V ponedeljek se je dr. Rölla s kranjskim deželnim živinozdravnikom dr. Schindlerjem podal na Dolenjsko, da vidi, kako tū stoji s kugo in kako se izvršuje postava. Kakor se nam poroča, so v Gabru in Podgabrju pobili 47 kužnih in kuge sumljivih goved; govori se pa, da se je v Gabru za kugo crkнено živinče natihoma zagreblo; kako — vprašamo — ali župan gabrovski ni nič o tem vedel? — Da bi se kuga v litijskem okraju dalje širila, ni slišati. — „Tagblatt“, ki se v vse reči vtika, če tudi ne pojma nima o njih, je unidan, ko je slišal, da naša deželna vlada želi v pripomoč proti kugi začasno v službo vzeti več živinozdravnikov, v svoji „modrosti“ opazil, da kaj tacega bi se bilo moralo zgoditi uže takoj „na prvi glas, da je kuga v deželi“. Salomon „Tagblatt“, se ve, da ne vé, da zatiranje kuge ne leži v zdravilni moči živinozdravnikov, ampak v strogi vršitvi policijskih naprav, za katere so v prvi vrsti poklicana okrajna glavarstva in župani, ki morajo povsod, noč in dan, oči imeti, da se po tihotapstvu ne godijo zatajbe in vsake vrste sleparije. Kranjski deželi goveja kuga ni več novinka, in vkrotena je bila vselej brez silne izgube goved z energičnim sedelovanjem deželnega živinozdravnika, okrajnih zdravnikov in okrajnih glavarstev brez najetih živinozdravnikov. C. k. deželna vlada ni tedaj celó nič zanemarila, da ni — po „Tagblattu“ — iz vseh vetrov na pomoč klicala živinozdravnikov.

— Gosp. deželni predsednik vitez Kallina je blagovolil kovaču Janezu Mandeljnu v Ustjah v okraju litijskem podeliti premijo v denarjih za to, ker je prvi naznanil gospóski, da imamo govejo kugo v deželi. — Mandelj se je leta 1870. in 1871. prav dobro izučil živinozdravstva v ljubljanski šoli in s svojo vednostjo prvi pomagal zaslediti kugo.

— (*Preskušnje letošnjih učencev podkovske in živinozdravske šole*) so bile končane 20. dne t. m. Vprieo so bili predsednik družbe kmetijske g. baron Wurzbach in pa nekateri gosp. odborniki centralnega odbora, tudi novi učenik podkovstva in živinozdravstva gospod Ed. Schlegel je bil navzoč. Gosp. profesor Konšek je izpraševal učence iz rastlinoznanstva, iz ostalih sedem nauk pa dr. Jan. Bleiweis, vodja te učilnice; iz dejanskega podkovstva so bili trije učenci kovači preskušeni uže od ranjcega gosp. Skaleta. Naj imenujemo učence, med katerimi so trije bili kovači in vsi prejeli diplomo sposobnosti za kovaško mojsterstvo, pa tudi spričala dobrih živinozdravniških pomočnikov in mesogledov, dva pa, nekovača, sta dobila spričalo dobrih živinozdravniških pomočnikov in mesogledov, tako-le uvrstene:

Lesar Janez, kovač, iz Hrovače pri Ribnici,
Novak Aleks., kovač, iz Klanjača na Hrvatskem,
Rovan Andrej, kovač, s Cola pri Vipavi,
Merva Franc, nekovač, z Vač pri Litiji,
Lesar Lorenc, nekovač, iz Soteske pri Moravčah.

— (*Ubogim gimnazijskim dijakom na pomoč*) prosi

tukajšnja katoliška bukvarna Matične ude, naj jim darujejo ali vsaj posodijo „Prirodopis živalstva s podobami“, katerega uže leta 1872. v drugem natisu od Matice izdanega ni več nikodar dobiti. — Ker po takem te slovenske knjige za gimnazijo živo potrebujemo, naj bi tudi sl. Matica blagovolila preudariti, ali ne bi jej mogoče bilo, izdati nov natis.

— (*Katoliško društvo*) napravi prihodnjo nedeljo v korist ubogim Vincencijeve družbe pri sv. Jakobu tombolo. Začetek tombole je ob 1/2 6. uri zvečer.

— (*Dramatično društvo*) ima v nedeljo ob 11. uri dopoldne v dvorani čitalnični občni zbor, pri katerem se volijo tudi predsednik in odborniki.

— (*Vljudna prošnja o popisu letošnje letine.*) Nekateri gospodje, ki jih je podpisani odbor naprosil popisa letošnje letine, nam še niso odgovorili. Odbor tedaj jih vljudno prosi, naj blagovolijo dotične pôle z odgovori kmalu poslati.

Centralni odbor c. k. kranjske kmetijske družbe.

— Zadnji naš list je bil zasežen zarad 12 vrstic, ki smo jih o železnici pontebski od besede do besede ponatisnili iz tržaške „Eдинosti“.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Zbornica poslancev se je dozdej gibala največ o formacijah, to je, o volitvah, izročevanju predlogov dotičnim odsekom itd.

V 3. seji vršile so se volitve za jako važne 3 odseke, namreč adresni, legitimacijski in peticijski odsek. V adresni odsek so bili voljeni iz desnega središča: Hohenwart, Klaić, Giovanelli Ignacij, knez Alfred Liechtenstein in vit. Schneid, iz českega kluba: Rieger, Henrik Clam-Martinitz, Šrom, Zeithammer pa Gudenau izmed moravskih velikih posestnikov; iz poljskega kluba: Groholski, knez Czartoriski Dunajevski, Evzebij, Czerkavski in Smarcevski. Devetorica liberalna tega odseka pa je: Demel, Herbst, Rechbauer, Kopp, Scharschmid, Sturm, Süß, Tomaszczuk in Weeber. Za načelnika temu odseku bil je izvoljen dr. Groholski, za njegovega namestnika dr. Rechbauer, za perovodjo pa Schneid in Tomaszczuk. Poročevalec večine bo najbrže grof Hohenwart, za manjšino pa bode po naznanilu liberalnih listov adreso sestavil dr. Herbst. — V legitimacijski odsek je bilo v tej seji voljenih 15 poslancev združene desnice in 9 liberalcev, namreč iz kluba Hohenwartovega: Lienbacher, Pflügl, Karlon, Thurnher, Styrrza; iz kluba českega: Wiedersperg, Grünwald, Mir. Kinsky, Kusy in Vesely; iz kluba poljskega: Smolka, Baum, Julij Czerkavski, Mieroszevski in Vetter; izmed liberalcev pa devetorica: Granitsch, Weeber, Kovalski, Schier, Kobanovski, Waldert, Menger, Jaques in Obentraut. Volitev za peticijski odsek pa menda ni obveljala, ker se je pri seštevanju glasov, ki se je za omenjena odseka vršilo še le po končanem zborovanju, menda pokazalo, da se število oddanih glasov s številom glasujočih poslancev ne vjema. Za ta odsek so bili od združene desnice nasvetovani: Winkler, Zallinger, Fröschl, Pozza, Wurm, Matuš, Belcredi, Salm Hugo, Roth, Jeřabek, Weigel, Ruczka, Zuk-Skarszewski, Splavinski in Ozarkievicz, od leve pa: Zaharija Herrmann, Stöhr, Banhanns, Raab, Terlagó, Wrann, Ofner, Tausche in Wiesenburg. Ministri so bili pri današnji seji vsi navzoči in grof Taaffe je po prvi volitvi proti nekaterim rekel: „Zdaj zbornica vsaj voli svobodno; a prej se je le velelo: tako hočemo imeti, in ne drugači.“